

समूहनी स्त्री समूहान्तोऽनया सम्+ऊह-करणे ल्युट् ङीप् ।
१सम्मार्जन्यां हेमच० । भावे ल्युट् । २सम्मार्जने परिसम-
हनशब्दे ४२५८ पृ० दृश्यम् । ३सस्यगृहकरणे च न० ।

समूहालम्बन लि० समूहमालम्बने विषयतया आ+लवि-
ल्यु । नानाप्रकारतानिहूपितनानाविशेषप्रताशाबिनि-
ज्ञाने । तत्र संशये नानाप्रकारतानिहूपिताया एकवि-
शेषप्रतायाः सत्त्वात् न समूहालम्बनत्वम् । धवखदिरौ
द्वावित्यादौ दृग्ङी कुण्डी च देवदत्त इत्यादौ वाक्यज-
नितबोधस्यापि समूहालम्बनत्वं तत्रोभयानिहूपितयोः
विशेषप्रतयोर्द्वयोरेवाङ्गीकारात् इत्वात्परञ्च यमाणशब्दस्य
प्रत्येकान्वयनियमेन प्रथमार्थद्वित्वस्य प्रत्येकवृत्तित्वात्
तच्च समवायेनैवेति बोध्यम् । अतएव शब्दचिन्तासगौ
संश्लिष्टता धवखदिरपलाशांश्छिनत्नीत्यादौ प्रत्येककर्माद्या
एव विभिनद्धक्रियायावन्वय इत्युक्तम् । अत उक्तस्थले
विशेषप्रताद्वयम् । धवखदिरौ द्वावित्यादावपि द्वित्वस्य सम-
वायसम्बन्धेन धवाद्विदृष्टित्वात् विशेषप्रतादयाङ्गीकारेऽपि
नक्षत्यभावात् । तेनैव धवखदिरौ न द्वाविति प्रतीतिवा-
रणसम्भवात् । घटं पटञ्च पश्यतीत्यादौ च दर्शनक्रियायां
घटपटयोरन्वयसम्भवे तु न समूहालम्बनमिति भेदः
इत्यादिबोध्यम् । यदि च आत्मघटयोर्नात्मत्वमित्यादि-
प्रयोगसाधुत्वार्थं पर्याप्तिसम्बन्धेनैव द्वित्वादेवौघोऽङ्गी-
क्रियते तदा तस्य न समूहालम्बनत्वम् ।

समूहिन् लि० समूहोऽक्तप्रत्य इति सम्+ऊह-णिनि वा ।
समूहावयवे प्रत्येकवस्तुनि यथा घटपटसमूहान्तर्गता
घटः पटश्च समूही । २सस्यकर्तृयुते लि० स्त्रियां ङीप्
समूह्य पु० सम्+ऊह-गत्वत् । १यज्ञियाग्नौ अमरः २सस्यक्
तर्क्ये लि० श्यज्ञानसंस्कारभेदे सि०कौ० ।

ससृद्ध लि० सस्यक् ऋद्धः ऋध-क्त । १अधिकसम्पत्तियुक्ते
अमरः । २अतिदृढे च शब्दसा० ।

ससृद्धि स्त्री सस्यक् ऋद्धिः सम्+ऋध-क्तिन् वा । १अतिस-
स्यत्तौ अमरः २सस्यगृह्यौ च "सधुससृद्धिसमेधित या
मेधया" भाषः ।

समेत लि० सम्+या-इण क्त । १समागते २सङ्गते च ।

समेधित लि० सम्+एध+णिच्-क्त । संबद्धिते "सधुससृद्धि
समेधितमेधययेति" भाषः ।

समीदक न० समम् अर्द्धभागेन तल्ल्यसुदकं यत् । अर्द्धांश्वु-
संयोगेन सधितदधिजाते १तक्रभेदे हेमच० । सह मो-
द्वेन सहस्र सः । २मोदकवहिते लि०काण्डशेषः ।

सम्पत्ति स्त्री सम्+पद-क्तिन् । १अतिविभवे अमरः २अनु-
रूपताभावे यस्य यदूपता उचिता तस्य तथाभवने च
सि०कौ० श्विभूतौ मेदि० ।

सम्पद् स्त्री सम्+पद-सम्प० भावे क्तिप् । १विभवे २सम्पत्तौ
च अमरः । १शुषोत्कर्षे । करणे क्तिप् । ४हारभेदे पु०
मेदि० । अजर्थे क । सम्पद् तत्त्वार्थे न० शब्दसा० ।

सम्पन्न लि० सम्+पद-क्त । १साधिते २सम्पदयुक्ते च मेदि०
सम्पराय पु० सम्+परा+इण-आधारे षच् । १युद्धे
२आपटि ३उत्तरकाले च अमरः ।

सम्परायिक न० सम्परायाय आपटे हितम् ठन् । १युद्धे
तदर्थे ठण् । २सम्परायिकमयत्वं अमरः । [मेदि०]

सम्पर्क पु० सम्+पृच-चञ् । १सम्बन्धे २रतौ ३मेलने च
सम्पर्किन् लि० सम्+पृच-घिनुण् । सम्बन्धयुक्ते ।

सम्पा स्त्री सस्यक् अतर्कितं पतति पत-ङ । विद्युति अमरः ।
सम्पाक पु० सस्यक् पाको यच्चात् ५व० । आरग्वधृष्टे
अमरः तद्भोजने हि भुक्ताच्चादेः सस्यक्पाको भवतीति
वैद्यके प्रसिद्धम् । २ष्टे शतर्कके मेदि० ३लस्यटे
५अल्पे च लि० धरणः ।

सम्पात पु० सम्+पत-चञ् । १पञ्चगतिभेदे जटा० २सस्य-
कपतने च । श्रेखाच्छत्वादेः सम्पतने च ।

सम्पाति पु० सम्+पत-णिच्-इन् । जटायुषो ष्येष्ठभ्रातरि
पञ्चभेदे रासा० स्त्रार्थे क । तत्रैव । साम्पातिरिव का-
यति कौ-क । सम्पातिक गरुडज्येष्ठतनये शब्दसा० ।

सम्पुट पु० सम्+पुट-क । १कुर्वकटके अमरः । सस्यक्
पुटनिव उभयपार्श्ववर्त्ति यस्य । २एकजातीयपदार्थेन
भिन्नजातीयस्य उभयतो व्याप्ते लि० "सकानैः सम्पु-
टोजायः" इति तन्त्रम् ।

सम्पुटक पु० सम्पुटयति सम्+पुट-कच् स्त्रार्थे वुन् । सस्य-
इके मञ्जूषाख्ये (पेटारा) पदार्थविशेषे अमरः ।

सम्पूर्ण लि० सम्+पूर-क्त । १परिपूर्णं २समग्रं च "आदित्यो-
दयवेलायाः प्राङ्मूर्च्छसंहयान्विता । एकादशी हि सम्पू-
र्ण"ति खल्युक्ते ३एकादशीभेदे स्त्री ति०त० । शुद्धे ४षट्-
दृष्ट्यात्मकतिथिमात्रे स्त्री तिथिशब्दे ३२८२ पृ०दृश्यम् ।

सम्पृक्त लि० सम्+पृच-क्त । १सम्पृत्ते हेमच० २सम्बद्धे च
सम्प्रणयन न० सम्+प्र+ण्यी-ल्युट् । १सस्यग्वञ्जित्वादेः
शोधनाय संस्कारविशेषे श्विधाने च । [अमरः ।

सम्प्रति अव्य० सम्+प्रति+सनाहारइत्त्वः । इदानीमित्यर्थे
सम्प्रतिप्रति स्त्री सम्+प्रतिपद्यते क्तिन् । १वाद्युक्तार्थवि-